

Spannend spel

‘God is onderweg en Hij heeft zijn mensen meegenomen.’ Dat klinkt anders dan ‘de kerken lopen leeg’. Minstens lijkt het initiatief er-
gens anders te liggen: het zijn niet de mensen die weglopen, maar
het is God die hen ontvoert en dat ongetwijfeld met goede bedoelingen. On-
dertussen suggereert de slagzin ook dat waar God eertijds een ‘stabilitas loci’
(vaste woon- en verblijfplaats) kende, Hij zijn mensen nu langs nieuwe plaat-
sen en door andere omgevingen loodst. En onderweg moeten er nieuwe rust- en pleisterplaatsen
aangelegd worden om het gezelschap tot elkaar en tot zichzelf te brengen. Het onderweg-zijn brengt
beeldredacteur René Rosmolen in dit *Handelingen*-nummer treffend in beeld met een fotoverslag
van zijn pelgrimsfietsstocht naar Santiago de Compostella in Spanje.

Geloof is inderdaad mobiel, fluïde of – zoals het elders in dit nummer uitgedrukt wordt – limi-
naal geworden. Dat vergt vernieuwing van gemeenschap, experimenteren in kerkelijke organisatie-
vormen, en incultureren in een veranderende samenleving. Het zijn evenvele aanduidingen van wat
in dit themanummer wel wordt aangeduid met het trefwoord ‘pionieren’.

Nu vat ik ‘pionieren’ zelf graag in termen van het schaakspel op. Pionnen zijn zoals bekend de
eerste linies van de opstelling waarin het voetvolk optrekt tegen hoger geplaatste stukken. Pionnen
leggen doorgaans het loodje, maar niet zonder in de opening via uitwisseling strategische stellingen
op te bouwen, openingen te bieden tijdens het middenspel of – in het eindspel – zelfs te promo-
veren. Wat ik met dat beeld van het schaakspel bedoel, is natuurlijk dat pionieren vooral een doel-
gerichte en op winst beluste vorm van onderweg-zijn aanduidt, die voortdurende afweging vergt
van de te zetten stappen. Zodra een pion vooruitgeplaatst is, kan hij immers niet meer terug – zoals
menig ambitieuze schaker tot zijn leedwezen moet leren.

Natuurlijk staat de metafoor van de pion ook voor het besef dat we met een spannend spel bezig
zijn. Zal het lukken om ‘God en zijn mensen onderweg’ weer onderdak te geven? Die spanning
blijkt inderdaad inherent aan het kerkelijk pionieren, wanneer je de bijdragen in het voorliggende
exemplaar van *Handelingen* leest. Hans Schaeffer en Sake Stoppels, die de redactie hebben gevoerd
over dit themanummer, zijn er inderdaad in geslaagd om in praktijkverhalen en theologische reflec-
ties van diverse auteurs een samenhangend verslag te bieden van wat evenzeer spannend als nood-
zakelijk is: vernieuwing van kerkelijke gemeenschap. De pionnen zijn gezet! <

*Hans (prof.dr. J.B.A.M.) Schilderman is hoofdredacteur van Handelingen en hoogleraar Religie en Zorg aan de
Faculteit Filosofie, Theologie en Religiewetenschappen van de Radboud Universiteit Nijmegen.
h.schilderman@ftr.ru.nl*

